

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії та практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова

**ВІДТВОРЕННЯ ХУДОЖНІХ ПРИЙОМІВ ВИРАЗНОСТІ
В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ДАВІДА ФОНКІНОСА
«НАШІ РОЗСТАВАННЯ»**

Кваліфікаційна робота
освітнього рівня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми «*Переклад з
французької та з англійської мов*»,
спеціальність – *035 Філологія*
Валерії Валеріївни МИРОНЮК

Науковий керівник:
к.філол.н., доцент Елла АНДРІЄВСЬКА
Рецензент:
д. філос., асист. Крістіна ГОНЧАРОВА

«Допущено до захисту»
на засіданні кафедри
*теорії та практики перекладу
романських мов імені Миколи Зерова*
Протокол № 9/1 від «21» червня 2024 року

завідувач кафедри (підпис)
д.філол.н., проф. Ірина СМУЩИНСЬКА

КИЇВ
2024

АНОТАЦІЯ

Миронюк В. Відтворення художніх прийомів виразності в українському перекладі роману Давіда Фокінсона «Наші розставання»

У роботі аналізуються особливості відтворення художніх прийомів виразності з французької мови на українську, що є важливим чинником у створенні образності та емоційності тексту. Новизною даного дослідження є відсутність аналізу роману Давіда Фокінсона «Наші розставання» українською мовою.

Під час написання роботи було визначено загальні теоретико-методологічні основи для дослідження тропів та їх відтворення в перекладі з французької на українську мову, проведено їх компаративний аналіз з метою виявлення основних труднощів та проблем під час перекладу. Досліджено та проаналізовано перекладацькі методи відтворення художніх прийомів виразності, які використовує український перекладач при відтворенні французьких тропів. Надано загальні рекомендації щодо покращення перекладацьких технік для відтворення французьких прийомів виразності українською мовою. На основі аналізу визначено, наскільки успішно перекладач впорався із завданням передачі художніх прийомів виразності з французької мови на українську.

Ключові слова: художні прийоми виразності, тропи, методи перекладу, культурні та мовні особливості, французька мова, українська мова

ABSTRACT

Myroniuk V. Reproduction of artistic methods of expression in the Ukrainian translation of David Foenkinos' novel «Our Separations»

The paper analyzes the peculiarities of reproduction of artistic techniques of expressiveness from French into Ukrainian, which is an important factor in creating imagery and emotionality of the text. The novelty of this study is the lack of analysis of David Fawkinson's novel *Our Partings* in Ukrainian.

In the course of writing the paper, the general theoretical and methodological foundations for the study of tropes and their reproduction in translation from French into Ukrainian were identified, and a comparative analysis was conducted to identify the main difficulties and problems in translation. Translation methods of reproduction of artistic techniques of expressiveness used by Ukrainian translators when reproducing French tropes are studied and analyzed. Based on the analysis, it is determined how successfully the translator coped with the task of conveying artistic expressive techniques from French into Ukrainian.

Keywords: artistic expressive devices, tropes, translation methods. cultural and linguistic features, French language, Ukrainian language.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ	
ХУДОЖНІХ ПРИЙОМІВ ВИРАЗНОСТІ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА	
УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ.....	
1.1. Поняття тропу та його особливості у французькій та українській мові.....	9
1.2. Найпоширеніші художні прийоми виразності у французькій та українській мовах.....	10
1.3. Особливості перекладацьких лексичних трансформацій.....	17
Висновки до першого розділу.....	21
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ ТРОПІВ	
У РОМАНІ Д. ФОНКІНОСА «НАШІ РОЗСТАВАННЯ».....	
2.1. Художні прийоми виразності в негативному контексті.....	22
2.2. Художні прийоми виразності в позитивному контексті.....	30
2.3. Нейтрально - емоційні прийоми виразності.....	34
Висновки до другого розділу.....	40
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	48
RÉSUMÉ.....	49

ВСТУП

У сучасному світі важко знайти людину, яка б не знала ні одного тропу. Адже він є у будь-якій розмові, листуванні, на банерах, в газетах чи журналах. Ці слова ми використовуємо повсякчас, навіть не задумуючись про стилістичне значення. Саме вони додають у речення емоції, переживання та почуття. Вони настільки глибоко проникли в наше мовлення, що без їхнього використання мова стала б нудною і малозрозумілою. Тропи допомагають нам виражати складні ідеї простими словами та зрозумілою мовою.

Специфіка перекладу тропів обумовлена не передачею точного перекладу, а відтворення його синонімом у мові перекладу. Переклад тропів вимагає не лише глибоке знання мови оригіналу, а й культурних, історичних, лінгвістичних та соціальних контекстів, що дозволяє створити переклад, який буде зрозумілим та близьким до оригіналу для носіїв мови перекладу. Кожен троп має унікальне значення в різних мовах і буде зрозумілим лише в певній культурній ситуації.

Тропи та фігури використовуються на лексичному, фонетичному та синтаксичному рівнях мови і відіграють важливу роль у тексті, створюючи образ та яскраву передачу емоцій, настрою та характеру героїв, наприклад, художнього твору. До того ж, більшість стилістичних засобів багаті на культурні символи, які перекладач повинен правильно передати мовою перекладу, проаналізувавши сенс, який заклав письменник. Досвідченому перекладачеві, окрім своєї майстерності, необхідно володіти лінгвістичними та літературними здібностями, вміти зробити лінгвостилістичний аналіз та адаптувати текст до мови перекладу, зберігаючи при цьому оригінальний сенс, стиль та емоційне забарвлення.

Питання щодо перекладу тропів цікавить багатьох сучасних українських та іноземних фахівців з лінгвістики та перекладу. Спостерігаючи за розвитком українського перекладу з французької мови загалом, можна дійти до висновків, що українська література за цей час змогла поповнитись багатьма новими

виразами та лексикою, тим самим розвивала та створювала українську націю. Сьогодні переклади українською мовою відомі на весь світ, адже наші діаспори на іншому кінці планети, сумуючи за домівкою, завжди можуть доторкнутись до рідного. Навіть попри бажання читачів читати французькі твори українською, їм вдається це нелегко. Оскільки багато літературних творів не мають українського перекладу.

Художній твір, на основі якого проводиться наше дослідження, є малодослідженим та перекладений лише один раз. Роман Давіда Фонкіноса «Наші розставання» був першою перекладеною книгою українською мовою. Переклад у 2013 році здійснив Антон Кушнір. А екранізація роману відбулась завдяки режисеру Яну Самюелю. Наукова новизна даної роботи полягає в тому, що вперше було досліджено сучасний український переклад роману Давіда Фонкіноса «Наші розставання» та особливості перекладу художніх прийомів виразності на лексичному і семантичному рівнях.

Книга про сумну та смішну історію кохання, написана з неймовірною дотепністю та ніжністю, містить безліч тропів та фігур, які заворожують читача, адже зустрічаються майже в кожному реченні. Саме ці тропи допомагають показати істинні почуття кожного з героїв роману, відчувати на собі їх кохання і навіть біль. Але для перекладача це постало складною задачею, з якою він, на думку читачів, справився неперевершено. Вміння адаптувати текст, культурне обізнання та критичне мислення стали одним з ключових шляхів досягнення якісного перекладу Антоном Кушнірем.

Актуальність теми зумовлена відсутністю аналізу перекладознавчого аспекту роману Давіда Фонкіноса «Наші розставання», здійснений Антоном Кушнірем. А також впливом перекладу на формування літературного канону: високоякісні переклади сприяють включенню творів іноземних авторів до національного літературного принципу.

Матеріалом дослідження є французький роман «Nos séparation», написаний у 2008 році Давідом Фонкіносом (David Foenkinos) та його український переклад «Наші розставання», здійснений Антоном Кушнірем у

2013 році. Текст оригіналу складає 178 сторінок, обсяг його українського перекладу - 184 сторінки.

Метою дослідження є детальний аналіз перекладу художніх прийомів виразності, застосованих у романі, що досліджується, визначення методів та стратегій перекладу, використаних для збереження авторського стилю художнього твору.

Для досягнення поставленої мети у дипломній роботі вирішуються такі основні завдання:

1. Визначити поняття «художні прийоми виразності», «тропи», «адекватний переклад», «еквівалентність».

2. Проаналізувати художні прийоми виразності у французькій та українській мовах, згідно дослідженням фахівців перекладу та мовознавства.

3. Зробити порівняльний аналіз художніх прийомів виразності, ужитих Давідом Фонкіносом в романі «Наші розставання», та їх відповідників в українському перекладі;

4. Визначити кількісні показники застосування художніх прийомів виразності у перекладі роману Давіда Фонкіноса «Наші розставання» українською мовою.

5. Оцінити адекватність та ефективність відтворення лексико-семантичних особливостей оригінального тексту.

Об'єкт дослідження становлять лексико-семантичні особливості перекладу художніх прийомів виразності у романі Давіда Фонкіноса «Наші розставання».

Предметом дослідження є способи відтворення французьких тропічних висловлювань українською мовою у досліджуваному романі.

Методи дослідження. У роботі були використані такі методи: метод загального відбору матеріалу дослідження, метод класифікації, метод порівняльного аналізу першотвору з його українським перекладом, описовий метод та метод узагальнення.

Практична цінність дипломної роботи полягає в тому, що результати роботи можуть бути використані у практиці перекладу художнього тексту, а також у теоретичних курсах з художнього перекладу.

Бакалаврська робота містить анотацію українською та англійською мовами, вступ, два розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел, список джерел ілюстративного матеріалу та резюме французькою мовою.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ПРИЙОМІВ ВИРАЗНОСТІ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

1.1. Поняття тропу та його особливості в українській та французькій мові

Походить слово «троп» з грецької - *tropos, convérsio, dont la racine est trepo, verto, je tourne*. Вони називаються так тому, що вживаючи слово в переносному значенні, ми, так би мовити, обертаємо його, щоб воно означало те, що воно не означає в буквальному сенсі: вуалі в прямому сенсі не означають відсутність кораблів, вітрила є лише частиною корабля: проте іноді кажуть, що вуалі для кораблів.

Ще Аристотель та Цицерон закладали основи до вивчення тропів. А такі науковці, як Роман Якобсон, Люсі Оссіяні, Жак Дерріда, Жерар Женетт та інші, зробили вагомий внесок у розуміння тропів, їхню класифікацію та роль у мові і літературі, що є важливим для будь-якого дослідження, пов'язаного з цими мовними та літературними явищами.

Художні прийоми виразності є важливими риторичними та стилістичними засобами як у французькій, так і в українській мовах. Однак, існують певні відмінності у їх використанні та сприйнятті, що обумовлені культурними, історичними та лінгвістичними особливостями кожної мови. Порівнюючи їх, можливо одразу прослідкувати різницю.

Культурний та історичний аспект французької мови бере свої корені у глибокому класицизмі, раціоналізмі та філософії. Зважаючи на це, використання тропів, що мають, наприклад, філософський піґрунт, є поширеним. В українській ж мові, що сформувалась під впливом фольклору та народної творчості, використання тропів сприяє більшій емоційності та образності.

Поширення та використання різних видів тропів в обох мовах відрізняється. У французькій мові метафора, алегорія та іронія зустрічаються в класичній та сучасній літературі. У той час, коли в українській мові часто вживаються гіпербола, символ та епітет, котрі передають національну ідентичність та історичні реалії.

Щодо стилю та інтенсивності, то французька мова більш стримана та вишукана, адже літературний стиль ближчий до логічності та ясності. Тропи в українській мові зазвичай яскраво виражені емоційно через велику кількість епітетів та метафор, які створюють насиченість в образах у літературному стилі.

1.2. Найпоширеніші художні прийоми виразності у французькій та українській мовах

Тропи є важливим елементом художньої мови, що надають тексту виразності, емоційного забарвлення та індивідуальності. Широке використання помітне як і в українській, так і в французькій мовах, створюючи образність та підсилюючи враження читача.

Насамперед тропи в українській мові є невід'ємною частиною як літературного стилю, так і розмовної мови. Вони використовуються для вираження емоцій, підкреслення важливих деталей та створення яскравих образів. Наприклад, метафора «золота осінь» описує багатство кольорів осіннього періоду, а гіпербола «очі, як зірки» підкреслює красу людини.

Художні прийоми виразності в українській мові дозволяють створювати багатшарові образи та глибоко передавати сенс, що є характерним для української літератури. Наприклад, у творах найвідоміших поетів, таких як Тарас Шевченко, Леся Українка та Іван Франко, тропи допомагають створювати нові сенси та відтінки, залучаючи читача глибше занурюватися в текст та мислити образами.

Тоді як французька мова відома своєю витонченістю та точністю, що виражається великою кількістю тропів у літературі. Французькі письменники,

такі як Віктор Гюго, Альберт Камю та Шарль Бодлер, широко використовували тропи для створення художніх образів і передачі складних ідей.

Наприклад, у французькій літературі часто зустрічається метонімія: «*la couronne*» - «корона» замість «*le roi*» - «король», що додає тексту витонченості та урочистості. Метафори, такі як «*un océan de douleur*» - «океан болю», дозволяють передати багатогранність емоцій та складність людських почуттів.

Здавалось би, чим схожі тропи у французькій та українській мовах? Насправді, вони мають більше спільного, ніж може здаватися на перший погляд.

Метафори, метонімії, гіперболи, антитези та інші тропи використовуються для того, щоб передати читачу всі відчуття та емоції, які мав на увазі автор. Обидві мови використовують тропи для створення єдиного культурно-історичного контексту, зрозумілого їхнім носіям. Зазвичай ми звикли чути про французьку мову такі слова, як «*витончена*», «*мелодійна*», «*елегантна*», що підкреслює культурну спадщину Франції. В Україні ж, говорячи про свою мову з любов'ю та патріотизмом, використовуються такі епітети, як «*солов'їна*», «*рідна*», «*мелодійна*».

Навіть порівнюючи застосування метонімії в обох мовах, одразу помітна схожість у підходах до створення образів. Наприклад, у французькій мові вираз «*boire un verre*» - «*випити склянку*» використовується так само часто, як і в українській «*випити чашку*». Це свідчить про спільні культурні аспекти та схожі способи мислення.

Отже, у французькій та українській мовах присутні такі основні види тропів:

Метафора - це найпоширеніший троп у нашому мовленні, який ми так часто використовуємо, що й не помічаємо, наскільки міцно він закріпився у нашій пам'яті. Навіть давньоримський оратор Цицерон казав : «*Нема трона більш блискучого, що надає мові найбільшій кількості яскравих образів, ніж метафора*» [38]. Насамперед метафора часто передбачає використання слів або фраз, які використовуються для створення уявного образу або аналогії у

свідомості слухача або читача, а також допомагають краще зрозуміти один одного, коли звичайні слова не допомагають виразити увесь спектр емоцій. Візьмімо до прикладу усім відомий нам вираз « час біжить », який, здавалось би, є повсякденним та кожен розуміє його значення. Але насправді він уособлює в собі дві речі, які не можуть існувати в реальному житті поруч. Проблематикою перекладу метафор займалися різні лінгвісти та науковці, зокрема, П. Ньюмарк, С. Скрильник, І. Сойко, Н. Ходаковська, Н. Чумакова, Н. Шаповалова та інші.

Часто ми використовуємо метафори, наприклад, під час приготування їжі – « голівка часнику »; при описі емоцій – « ріка спогадів », « вогонь почуттів »; при описі природи – « ліс спить », « струмки біжать » тощо.

Що у французькій, що й в українській мовах можемо спостерігати використання тропів, котрі мають різні значення, що залежать від контексту.

До прикладу, в українській мові часто зустрічаються вирази, якими можна підкріпити цю думку: « цвіт нації » - « молодь », « свіжа кров » - « нове покоління », « золоті руки » - « майстерність », « медовий місяць » - « період після весілля », « залізна воля » - « тверда рішучість ».

Французька мова також багата на художні прийоми виразності і зазвичай має філософський підтекст, який допомагає зрозуміти сенс лиш добре поміркувавши. Наприклад, « *un cœur de pierre* » - « серце з каменю », « *les racines du problème* » - « коріння проблеми », « *le temps, c'est de l'argent* » - « час — це гроші », « *être dans la lune* » - « бути мрійливим ».

Переклад метафор є дуже складним та важливим завданням перекладача. Існує три головних підходи до перекладу метафор :

1. Неперекладність метафор, яка оснований на твердженні, що перекладати метафору є неможливо, оскільки усі її лексичні елементи мають свою специфіку цільової культури;

2. Буквальний переклад, заснований на твердженні про існування спільних метафоричних полів, які є спільними для всіх культур та мов.

3. Підхід, який базується на тому, що можливість перекладу метафори залежить лише від її функції в тексті та семантичної структури [19].

Наступним художнім прийомом виразності є **метонімія**, яка полягає в заміні одного слова або виразу іншим на основі асоціативного зв'язку між ними. Цей зв'язок може ґрунтуватися на суміжності, причинно-наслідкових відносинах, частині та цілому, матеріалі, з якого зроблено предмет, тощо.

Одним з найвпливовіших науковців, який займався детальним дослідженням метонімії, був Роман Якобсон, праці якого мали значний вплив на французьку лінгвістику та літературознавство. У своїх працях, зокрема у статті « Два аспекти мови та два типи афазійних порушень» (1956), описував метонімію як риторичну фігуру, що базується на асоціативних зв'язках за суміжністю або контекстом. Він контрастував метонімію з метафорою, яка базується на асоціативних зв'язках за схожістю. Якобсон вважав, що метонімія і метафора представляють дві основні когнітивні стратегії у мові і мисленні:

- **Метонімія:** Заснована на суміжності, коли один об'єкт або явище позначається іншим об'єктом або явищем, з яким він тісно пов'язаний (наприклад, «*корона*» для позначення короля).
- **Метафора:** Заснована на схожості, коли один об'єкт або явище описується в термінах іншого, подібного об'єкта або явища (наприклад, «*час — це гроші*»).

Французькі письменники часто використовують метонімію для створення яскравої образності, яка розкриває сенс та сюжет тексту, відображаючи європейський контекст і традиції. Наприклад, для позначення королівської влади вживається «*la couronne*», а «*le crayon*» - для позначення письменника або художника. Зазвичай метонімія можна зустріти в літературі, медіа та повсякденному мовленні. У французькій мові метонімію можна зустріти в літературі, медіа та повсякденному мовленні, що надає висловлюванню більшої вишуканості. Наприклад, «*Paris a décidé*» - «Париж вирішив» - Париж як метонімія для французького уряду.

В українській мові метонімію досліджували такі лінгвісти, як Юрій Шевельов, Олександр Потебня, Леонід Булаховський, Іван Ковалик. Вони аналізували цю риторичну фігуру з різних аспектів, включаючи її роль у

поетичній мові, народній творчості та літературі. Їхні роботи залишаються важливими джерелами для подальших досліджень у галузі лінгвістики та літературознавства. Сучасні українські письменники часто використовують цей троп для емоційності у своїх творах, а також можуть мати більш національний або регіональний контекст. Наприклад, «Київ» - для позначення уряду України, «перо» - для позначення письменника або його творчості, «залізниця» - для позначення системи залізничного транспорту. Найчастіше метонімія використовується в літературі та журналістиці для створення незабутніх та яскравих образів. Наприклад, «Львів зустрічає весну» - Львів як місто, що персоніфікує всіх жителів.

Отже, метонімія є важливим інструментом що в українській, що у французькій мовах. Вона допомагає авторам передавати складні ідеї через використання простих, але водночас глибоких образів. І, незважаючи на культурні та історичні відмінності, метонімія в обох мовах має одну мету - зробити текст виразним та насиченим.

Одним з головних художніх прийомів виразності також виділяють **порівняння**, без якого не обходиться жоден письменник та поет, адже цей троп дозволяє передавати складні образи і почуття через зрозумілі та прості зорові асоціації. Порівняння полягає у зіставленні явищ, предметів та дій, котрі мають подібні ознаки та складається з чотирьох аспектів:

- 1) об'єкт порівняння, тобто того, що ми дізнаємося;
- 2) образ порівняння – того, з чим порівнюється;
- 3) основа порівняння – ознаки, на основі якої здійснюється порівняння;
- 4) показника порівняльних відношень – мовний засіб, за допомогою якого відбувається порівняння [25, с. 5].

Порівняння широко використовуються у французькій та українській літературах. Воно необхідне для підсилення виразності мови, створення образності та передачі глибини емоцій. Зазвичай порівняння у французькій мові виражається за допомогою слів «*comme*» - «як», «*tel*» - «такий як», «*pareil à*» - «схожий на». Наприклад, «*il est courageux comme un lion*» – «він сміливий, як

лев». А в українській — « як», «наче», «ніби», «мов». Наприклад, «її очі блищали, як зірки».

Цей художній прийом виразності допомагає передати складні емоції та почуття через зображення подібних явищ, об'єктів чи навіть персон. Маючи спільні риси, порівняння в цих мовах мають також відмінності. Якщо французька література використовує порівняння, беручи за основу свою літературу чи культуру. До прикладу, «*il est têtu comme un Breton*» – «він впертий, як бретонець». То в українській мові часто письменники посилаються на українські звичаї та історію – «*твердий, як камінь*» . Таким чином порівняння в українській та французькій мовах дозволяє краще передавати емоції, створювати яскраві образи та робити мову багатшою і різноманітнішою. Незважаючи на культурні та мовні відмінності, цей троп виконує схожу функцію в обох мовах.

Використання *гіперболи* у художніх творах доволі часте явище, адже саме вона передає весь спектр емоцій героїв, перебільшуючи їхні почуття та проблеми. За словами Петровської Н. М. та Семенюк Л. Й., «*гіпербола – стилістичний прийом, який свідомо перебільшує розмір, силу, значення, якість якогось предмета, явища з метою його стилістичного увиразнення, надання висловлюванню емпатичності та експресивності*» [15, с. 149].

Гіпербола займає особливе місце у французькій та українській літературі. Це потужний інструмент, який робить сенс речення більш глибоким та емоційно насиченим. Звісно, використання цього тропу в обох мовах має свої відмінності, але головна функція залишається незмінною — підсилення враження та створення драматичного ефекту. Знову ж таки, як і у інших тропях французької мови, гіпербола має культурні відтінки, які пов'язані з літературою та стилем життя. Наприклад, «*il pleut des cordes*» - «дощ ллє як з відра». У той час як в українській використовується народна символіка : «*вона стара як світ*».

Отже, використання таких прийомів виразності відображає культурні аспекти кожної мови. Гіпербола допомагає зрозуміти глибину почуттів як в

негативному, так і в позитивному контексті, створюючи сильний емоційний вплив на читача або слухача.

Нерідко в художній літературі можна зустріти такий троп як *антитеза*. Антитеза (від гр. *ἀντίθεσις* – протиставлення) як стилістична фігура – це «особливо підкреслене протиставлення протилежних життєвих явищ, понять, почуттів, думок, людських характерів» [43, с. 28].

Окрім художньої літератури її часто можна зустріти і в розмовній мові, що створює драматичний ефект та акцентує увагу на контрастних аспектах, які збагачують мову. У французькій мові є приклади використання антитези, що демонструють літературні традиції. Наприклад, «*Paris est à la fois belle et hideuse*» – «*Париж водночас прекрасний і огидний*». Використання антитези в українській мові посиляється на культурні символи та реалії. Наприклад, «*Україна - це земля багата і бідна*».

Таким чином, можна зробити висновок, що антитеза є потужним інструментом у обох мовах, що дозволяє робити висловлювання більш яскравими, емоційно насиченими та виразними. Незважаючи на відмінності, основна функція цього тропу залишається незмінною - підкреслювати суперечливість та створювати враження контрасту.

Останній художній засіб виразності, що аналізується у цій роботі є *оксиморон*. Оксиморон (від грец. *oxus* — гострий, *moros* — тупий) — це риторичний прийом, у якому поєднуються два суперечливі або протилежні поняття, що часто створюють парадоксальний вислів. Головна функція використання цього тропу у французькій та українській мовах — створення виразних і парадоксальних образів, які підкреслюють неоднозначність певного явища. Зазвичай їх можна зустріти в поезії, літературі та повсякденній мові для передачі складних емоцій. В обох мовах вони мають подібну структуру - поєднання двох несумісних протилежних слів. У французькій мові використовується задля надання особливого шарму через мелодійність та ритмічність. Наприклад, «*silence assourdissant*» - «*оглушлива тиша*». Навіть Шарль Бодлер у «Квітах зла» використовував оксиморон для підкреслення

внутрішнього конфлікту, таємничість та суперечливість природи світла, яке йде від зірок. Як ось у прикладі : *«cette obscure clarté qui tombe des étoiles»* - *«ця темна ясність, що падає зі зірок»*. В українській мові оксиморон більш виразний завдяки багатству мови та її гнучкості. Наприклад, *«жива смерть»*, *«мокрый вогонь»*, *«зірка радість»*, *«світла темрява»*.

Отже, оксиморон – це потужний художній прийом виразності, який передає парадоксальні, глибокі та виразні образи. За допомогою передачі складності людських емоцій, він додає тексту багатозначності і витонченості. Уміння вжити оксиморон у тексті свідчить про високий рівень літературної майстерності автора. А перекладач, що зумів правильно передати – заслуговує на визнання.

1.3. Особливості перекладацьких лексичних трансформацій

Перекладацька компетенція визначаються функціями, які виконує переклад у сучасному світі. Цей вид діяльності передбачає виконання чотирьох основних функцій:

1. Переклад є важливим засобом комунікації між людьми, народами та культурами. Для забезпечення такого спілкування необхідна відповідна мовна та культурна компетенція у вихідній та цільовій мовах.

2. Переклад передає знання, що визначає його когнітивну функцію. Це вимагає від перекладача глибоких знань та компетенції у певній галузі.

3. Переклад створює новий текст, який інтегрується у стилістичну систему іншої мови та культури, враховуючи їхні рецептивні можливості. Креативна функція перекладу вимагає стилістичної компетенції, тобто володіння мовними жанрами та виражальними засобами.

4. У відповідь на глобалізацію, переклад також виконує захисну функцію, спрямовану на збереження менш поширених мов від тиску міжнародних мов, захищаючи національну культурну спадщину.

На лексичному рівні важливо знати, де і як застосовувати трансформації, такі як рекатегоризація, синонімічна заміна, конкретизація, генералізація, модуляція та використання лексичних конверсивів.

На синтаксичному рівні потрібно вміти переформулювати речення, змінювати порядок слів, суб'єктно-об'єктні відношення, стан речень, а також застосовувати прийоми компресії та декомпресії.

Мовна компетенція перекладача забезпечує еквівалентність перекладу щодо оригіналу на системному (формальному) і текстовому (комунікативному) рівнях. Це розмежовує поняття формальної еквівалентності та динамічної (функціональної, прагматичної) еквівалентності, яку краще називати адекватністю. Адекватний переклад може бути еквівалентним на системному рівні, але не обов'язково передає функцію оригінального тексту та його комунікативну мету [24].

Однією з центральних проблем перекладознавства є відтворення національної своєрідності оригіналу у перекладі.

Р. П. Зорівчак, відома філологиня і перекладознавиця, присвятила свої дослідження проблемам неперекладного в англomовних перекладах української прози. Це важлива тема як у теоретичному, так і в практичному аспектах, яка до цього часу не розглядалася в такому широкому контексті.

Авторка вбачає своє завдання в уточненні поняття реалії відповідно до сучасного рівня перекладознавства та аналізі різноманітних засобів відтворення реалій. Зіставляючи різні думки та концепції і піддаючи окремі з них аргументованій критиці, Р. П. Зорівчак дотримується думки, що під реалією як перекладознавчим терміном варто розуміти "моно- і полілексемну одиницю, основне лексичне значення якої містить традиційно закріплений за нею комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-сприймача" [7, с. 58].

Перекладачі часто зіштовхуються з труднощами через те, що тексти можуть поєднувати різні функціональні стилі та жанри, містити багато неологізмів та термінів. Однією з основних причин лексичних труднощів

перекладу є розбіжності у картинах світу мов. Тому часто використовують методи перекладу, які зберігають зміст оригіналу, змінюючи лише лексичні форми його вираження (транскодування, калькування, контекстуальна заміна, смисловий розвиток, антонімічний та описовий переклади). Лексичні труднощі перекладу пов'язані з передачею художніх прийомів виразності, багатозначних слів, назв, аббревіатур, неологізмів тощо. Це підкреслює важливість структурних і лексико-семантичних розбіжностей між мовами, які вимагають перебудови синтаксичної структури речення або лексичних змін під час перекладу, що називаються лексико-семантичними трансформаціями.

Перекладацькі лексичні трансформації — це зміни лексичних елементів мови оригіналу задля адекватної передачі їх семантичних та стилістичних характеристик, враховуючи норми мови перекладу та мовленнєві традиції культури [21].

Застосування лексико-семантичних трансформацій відбувається, коли словникові відповідники слова мови оригіналу не можуть використовуватись у перекладі через невідповідність значення або контексту.

Підсумуємо, що перекладацькі трансформації загалом поділяються на:

1. Лексичні, що використовують:

- транскрипцію;
- транслітерацію;
- калькування.

2. Граматичні, які мають:

- синтаксичне уподібнення;
- розбивку речень;
- поєднання речень;
- граматичну заміну форми слова, частини мови, члена речення тощо.

3. Лексико-граматичні, які вирізняються:

- антонімічним перекладом;
- експлікацією (шляхом опису);
- дескриптивною перифразою;

- компенсацією.

4. Лексико-семантичні, що містять:

- конкретизацію;

- генералізацію;

- модуляцію;

- додавання слова;

- опущення слова;

- заміну однієї частини мови на слово іншої частини мови;

- перестановку слів.

Висновки до першого розділу

Тропи – це головний інструмент для створення образності, емоційності та експресивності тексту. Під час аналізу було розглянуто основні тропи, які часто використовуються в літературі і потребують особливої уваги при перекладі. До них належать метафора, метонімія, порівняння, гіпербола, антитеза та оксиморон. За допомогою них текст набуває особливого шарму, емоцій та експресивності.

Переклад тропів з французької на українську вимагає від перекладача не лише знання обох мов, але й глибокого розуміння культурних та лінгвістичних нюансів. Важливо зберегти оригінальну образність, емоційність та експресивність, забезпечуючи при цьому зрозумілість і адекватність для українського читача. Кожен троп несе в собі унікальну стилістичну функцію, яка має бути ретельно відтворена в перекладі для збереження літературної цінності та впливу оригінального тексту

Вдалий переклад тропів забезпечує збереження авторського стилю, тональності та емоційного впливу оригінального твору. Це вимагає від перекладача творчого підходу, оскільки прямий переклад часто не передає всіх відтінків значення та естетичного ефекту. Перекладач повинен знайти відповідні еквіваленти у мові перекладу, які б зберігали функціональність тропів, не порушуючи культурні особливості та літературні традиції.

Тому такий вид перекладу є не лише технічним, а й мистецьким та творчим завданням, яке сприяє збагаченню літератури мовою перекладу та відкриває новий світ у вигляді світових літературних шедеврів для широкого кола читачів. Він допомагає зберігати і передавати літературну спадщину, збагачуючи культуру та мову перекладу новими образами та концепціями.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТРОПІВ У РОМАНІ Д. ФОНКІНОСА «НАШІ РОЗСТАВАННЯ»

2.1. Художні прийоми виразності в негативному контексті

Художні прийоми виразності дуже вдало передають характерну частину лексики будь-якої мови. Здавалось би : як настільки буденні вирази можуть відігравати таку важливу роль? Навіть ті тропи, які здаються нейтральними, несуть у собі національний та мовний сенс. Саме тому найважливішою задачею перекладача є знання культури та особливості мови оригіналу та перекладу, аби кожен читач міг осягнути те, що хотів передати автор. Звісно ж, дослівний переклад не може відобразити всю глибину та сенс тексту. Антон Кушнір найчастіше намагався зберегти образність тропів при перекладі, тим самим дозволяючи читачу поринути у світ французької мови кохання. Роман “Наші розставання” багатий на метафори, гіперболи, метонімії тощо. Але всі вони вживались у різних життєвих ситуаціях, описаних у творі. Зважаючи на це, усі художні прийоми виразності, відібрані у творі, класифіковано за трьома групами: *позитивні*, *негативні* та *нейтральні* контексти. Ми вказали посилання на джерела дослідження такими умовними позначеннями: «DF: ...» – David Foenkins, оригінал; «ДФ: ...» – Давід Фонкінос, український переклад.

Розглянемо групу найчастотніших тропів - прийоми виразності у *негативних ситуаціях*, котрі головний герой переживав у моменти розлуки з коханою. Загалом було визначено 96 художніх прийомів виразності негативного контексту в оригіналі та перекладі. Наприклад,

«J'ai l'impression que la mort est un regard qui me guette en permanence»
[DF: p. 13].

«Я маю враження, що смерть – це погляд, що постійно за мною спостерігає» [ДФ: с.7].

Цей приклад яскраво ілюструє метафору, де смерть уособлюється як погляд, що стежить. Ця метафора створює виразний та емоційний образ, який підкреслює постійне відчуття тривоги та неминучості смерті, яке відчуває оповідач. В українському перекладі троп зберігається, але зі зміною дієслова

«*guetter*», яке означає «*підстерігати*», «*висліджувати*» [42, с. 234], адже перекладач використав дієслово «*спостерігати*», яке має більш нейтральне значення.

«*Chacun de mes gestes est voué à être analysé par une force supérieure...*» [DF: p. 13].

«*Кожен мій крок має бути зважений вищою силою...*» [ДФ: с.7].

Метонімія, використана в оригіналі, дослівно передана у перекладі. Адже абстрактне поняття (*вища сила*) використовується для представлення реального чи абстрактного контролю, впливу чи суду, який є над кожним кроком людини. Звісно ж, «*gestes*» насправді представляють ширше поняття дій або рішень людини. Тут конкретні дії замінюють собою абстрактне поняття всього поведінки або життєвих кроків людини. Український переклад вдало передає основний зміст оригіналу. Перекладацькі трансформації (зміна порядку слів та пунктуацій), не спотворюють сенс оригіналу і роблять текст українською мовою більш природним та зрозумілим.

«*Ils maîtrisent la nuit pendant que je compte tous les moutons du monde; pas un qui m'ait jamais sauté par-dessus la tête*» [DF: p. 15].

«*Вони володарюють над ніччю, натомість я рахую усіх баранчиків на світі; немає жодного, який не перестрибнув би через мою голову*» [ДФ: с.9].

Вдале використання виразу «*я рахую усіх баранчиків на світі*» в перекладі допомагає зберегти метафору, яка вжита для опису процесу засинання, коли людина намагається заснути, рахуючи уявних баранчиків, що перестрибують через перешкоду. Цей образ передає труднощі із засинанням і безсонням.

«*Avec Alice, j'alternais sans cesse entre les moments d'euphorie où je voulais l'emmener en weekend sur la Lune, et les moments de violence intersidérale où je l'aurais enfouie au cœur de la Terre*» [DF: p. 22].

«*У нас із Алісою постійно чергувались моменти ейфорії, коли я хотів повезти її на вікенд на Місяць, із моментами космічної люті, коли я волів, щоби під нею розверзлася земля*» [ДФ: с.17].

У ході порівняння обох речень можемо помітити, що головний герой переживає позитивні та негативні емоції водночас. Гіпербола, використана для підкреслення екстремальних емоцій, відображені в перекладі. Прагнення «повезти на вікенд на Місяць» когось — це перебільшення, яке показує надзвичайний рівень ейфорії. Аналогічно, бажання, щоб під кимось «розверзлась земля» — це перебільшення, що передає сильну лютю. Гіперболічні образи збережені, що дозволяє читачеві відчувати ту ж саму інтенсивність почуттів, що й у французькому тексті.

«On gâchait des moments de bonheur, on vivait des jours entiers dans la puérité, on rêvait de ne plus s'aimer, et pourtant on demeurait là, physiquement incapables d'échapper au monde clos de notre histoire» [DF: p. 23].

«Ми псували моменти щастя, цілі дні проводили в безглуздох дитячих сварках, мріяли більше не кохати одне одного, та все-таки фізично були неспроможні втекти від замкненого світу наших стосунків» [ДФ: с.187].

При аналізі цього прикладу виявлено кілька видів тропів: іронію та епітет. Іронія полягає в тому, що, незважаючи на мрії про те, щоб перестати кохати, пара не розлучається, підкреслюючи абсурдність і протиріччя в їхніх стосунках. Це створює контраст між їхніми бажаннями та реальним станом речей, що підкреслює абсурдність їхньої ситуації. Епітет «замкнений» - «clos» описує світ їхніх стосунків, підкреслюючи обмеженість та ізоляцію. Це вказує на те, що їхні стосунки існують у своєрідному вакуумі, відокремленому від зовнішнього світу. Антон Кушнір досить точно передав зміст та емоційний стан героїв.

«Mais comment avons-nous fait pour tomber si bas?» [DF: p. 23]

«Як ми змогли впасти так низько?» [ДФ: с.18]

У даному прикладі чітко зображене риторичне питання, що вдало передано перекладачем. Сенс риторичного питання у цьому випадку в тому, що автор ставить питання не для того, аби отримати відповідь, а щоб підкреслити глибину падіння героїв та їх збентеження з цього приводу. Цей прийом робить фразу більш емоційною та експресивною, адже він підкреслює сильні емоції

героя та змушує читача замислитися над цим питанням. Лексична трансформація, яку вжив перекладач є заміна «*mais*» на «як», щоб зробити фразу більш динамічною.

« *C'est notre ange gardien. Il avait trop bu ce soir-là* » [DF: p. 23].

« *Це все янгол-охоронець. Він забагато випив* » [ДФ: с.18].

Демонстрація янгола-охоронця причиною невдач героя, натякаючи на те, що він не виконав свою функцію захисту, є іронією. Використання цього прийому підкреслює розчарування Фріца своїм янголом-охоронцем. При перекладі збережено основний зміст та емоційний заряд фрази.

« *Elle penchait sa petite tête vers moi, elle était mon horloge cassée l'infini à portée de mes lèvres* » [DF: p. 23].

« *Вона схилила до мене свою голівку, вона була моїм розбитим годинником, нескінченністю на відстані доторку губів* » [ДФ: с.19].

Метафори, описані в цих реченнях, достатньо ясно зображують стосунки між двома закоханими у період розлуки. Вони описують героїню як щось, що не працює правильно, але все ще має певну красу та цінність. А також почуття героя до героїні як щось безмежне та вічне. В українському перекладі метафори збережені та передані дослівно, зберігаючи основну структуру.

« *Arrondir les angles est le slogan de ma névrose* » [DF: p. 24].

« *Згладжувати кути - ось слоган мого неврозу* » [ДФ: с. 20].

Саме використання таких виразів підкреслює особливість негативних думок головного героя. Тут метафора означає, що Фріц намагається уникати конфліктів та неприємностей, навіть якщо це йому нашкодить. Перекладач вдався до дослівного перекладу, оскільки «*le slogan*» також має переклад як «гасло», «реклама» [42, с. 403].

« *Elle s'est débattue: c'était notre chorégraphie d'amour* » [DF: p. 24].

« *Вона відбивалась: це була наша хореографія кохання* » [ДФ: с. 20].

Антон Кушнір вдало передає напруженість стосунків Фріца та Аліси, майже завжди використовуючи дослівний переклад. Згідно контексту, автор

хотів передати почуття героїв, які то біжать в обійми один до одного, то хочуть раптово закінчити всю історію кохання.

У наступному прикладі

«... *ou si elle avait une redoutable faculté d'amnésie*» [DF: p. 25].

«...чи в неї просто неймовірний **талант до втрати пам'яті**» [ДФ: с. 21].
 чітко прослідковується наявність гіперболи, яка полягає у використанні прикметника «*redoutable*», що перебільшує здатність людини забувати. Це підкреслює, що її здатність до амнезії є настільки великою, що це вже викликає побоювання або вражає своєю силою. Перекладач використовує прикметник, що зменшує негатив - «неймовірний», замість «страшний», «грізний», «небезпечний» [42, с. 367]. Це відображає надзвичайність такої здатності до забування, роблячи її схожою на талант, при цьому зберігаючи гіперболу, яку використав автор.

«*J'avais entrepris des démarches dans des domaines très différents, et j'attendais une réponse comme on attend le résultat d'une roulette russe*» [DF: p. 22].

«Я одночасно подався в найрізноманітніші галузі, і тепер чекав відповіді як чекають результату російської рулетки» [ДФ: с. 22].

У даному порівнянні підкреслюється ризик та невизначеність, з якими зіштовхується оповідач, чекаючи на відповідь. Це порівняння створює образ ситуації, де результат може бути дуже серйозним і навіть фатальним, що підкреслює рівень стресу і невизначеності, які відчуває оповідач. Стилістично і змістовно переклад відповідає оригіналу, зберігаючи ту саму силу порівняння.

«*On nageait dans la solitude urbaine...*» [DF: p. 30].

«*Ми дрейфували в міській самотності...*» [ДФ: с. 27].

Перекладач, використавши “ дрейфували” додав більше негативних емоцій для підсилення враження у читача. Адже в оригіналі «*nager*» несе у собі переклад «плавати», «веслувати» [42, с. 304]. Метафора, збережена у перекладі, допомагає описати відчуття героїв, котрі опинились на самоті у

місті, відчуваючи себе ізольованими та відірваними від інших, навіть перебуваючи в оточенні великої кількості людей.

«C'est toi que j'aime, et je n'en peux plus de ton comportement» [DF: p. 31].

«Ти ж знаєш, що я кохаю тебе, і твоя поведінка мене вбиває» [ДФ: с. 29].

Цікавий приклад передачі речення без тропів, додаючи в переклад гіперболу, перекладач підкреслює силу почуттів героя та його емоції на поведінку коханої людини. Звісно ж, вираз не слід сприймати буквально, адже він використаний для підсилення стану героя.

«Elle avait prononcé cette phrase comme s'il s'agissait d'une sentence, de l'annonce d'une exécution» [DF: p. 36].

«Вона промовила цю фразу, ніби йшлося про вирок, присуд до страти» [ДФ: с. 34].

Використання гіперболи позначає перебільшення важливості та емоційного впливу слів героїні. А також підкреслює жорстокість і несправедливість слів героїні та який глибокий вплив вони мали на Фріца. Перекладач вдало зберіг гіперболу в українському перекладі, роблячи український текст таким же виразним, як і оригінал.

«Je m'étais surtout préparé à être une sorte de légume lâche» [DF: p. 38].

«Хай там як, я буду триматися зів'ялим овочем» [ДФ: с. 36].

Цей приклад ілюструє порівняння в оригіналі та метафору у перекладі. Порівняння вказує на те, що оповідач готується стати подібним до ледачого або овоча, без активності або енергії. Метафора ж вказує на стан, в якому оповідач відчувається виснаженим, безенергійним і безпорадним. Переклад не втрачає сенсу, але змінює спосіб його вираження.

«À la façon dont il était vautré, on savait qu'il vivait dans un monde où tout était à la mesure de sa personne satisfaite» [DF: p. 40].

«З того, як він розсівся, було зрозуміло, що він живе у світі, де все оберталось навколо його самовдоволеної персон» [ДФ: с. 39].

В оригіналі ми не помічаємо жодних тропів, адже використовується лише описовий вираз без перебільшень. А в перекладі вже присутня гіпербола, яка вжита для підкреслення і перебільшення ідеї, що світ буквально обертається навколо цієї людини. Те, що перекладач використав гіперболу показує, як переклад може адаптувати текст, щоб підкреслити певні аспекти персонажа або ситуації, навіть якщо це призводить до зміни стилістичного прийому.

«*Cette dernière phrase se fracassa contre un silence consternant*» [DF: p. 41].

«*Її остання фраза розбилась об стіну гнітючої тиші*» [ДФ: с. 40].

Часто автор вдається до використання кількох тропів в одному реченні, як ось тут з використанням метафори та епітету одночасно. Метафора описує сильний контраст між сказаним і наступною реакцією слухачів, де замість відповіді або обговорення настає тиша. При перекладі також збережено цю метафору, використовуючи іменник «стіна», що підсилює візуальний ефект, надаючи тиші фізичну форму, об яку розбиваються слова. В оригіналі «*silence consternant*» включає епітет «*consternant*», що описує тишу як щось, що викликає занепокоєння або пригнічення. У перекладі ж цей епітет передано як «*гнітюча тиша*», що зберігає оригінальний сенс і надає емоційного забарвлення опису тиші.

«*De ce bonheur quasiment irritant pour les autres*» [DF: p. 50].

«*Тим щастям, яке буквально драмує інших*» [ДФ: с. 47].

Поєднання в оригіналі двох протилежних понять «щастя» – «*bonheur*», що має позитивне забарвлення, і «*драмуючий*» - «*irritant*», що має негативне забарвлення, виступає оксимороном. У перекладі цю суперчність збережено. А використання слова «*буквально*» додає контрасту та акцентує увагу на негативному впливі щастя на інших людей.

«*Je préférais ne pas réfléchir à cette hypothèse qui aurait pu me conduire à guetter le déclin de son histoire*» [DF: p. 50].

«*Я вирішив не розмірковувати над цією гіпотезою, яка могла б змусити мене чекати краху його стосунків*» [ДФ: с. 48].

Метафора, передана з тим же змістом із збереженням тропу, створює образ активного очікування або стеження за процесом занепаду, що надає емоційного забарвлення і динаміки висловлюванню. Слово «*крах*» є сильною метафорою для різкого і драматичного кінця.

«*Il prenait son temps, savourait son récit*» [DF: p. 52].

«*Він не поспішав, смакуючи свою розповідь*» [ДФ: с. 49].

Приклад метафори в оригіналі, виражений виразом «*savourait son récit*» зазвичай вживається у контексті споживання їжі, проте тут він використовується для опису процесу розповідання історії. Це підсилює образ ретельного і насолодженого сприйняття власної розповіді. Переклад передає точний метафоричний образ задоволення і ретельного насолодження процесом розповіді.

«*Pourtant, dès ce premier moment entre nous, je perçus des failles dans son assurance*» [DF: p. 55].

«*Проте з першої хвилини я помітив безліч слабких місць під цією маскою впевненості*» [ДФ: с. 53].

«*Ce serait long, elle se livrerait lentement, avec des incohérences ou, pour être plus juste: des envies de ne pas se résumer*» [DF: p. 57].

«*Це був доволі довгий процес, вона повільно відкривалась, опираючись та не бажаючи про себе говорити*» [ДФ: с. 55].

Антон Кушнір часто додає художні прийоми виразності для більшої образності героїв. Як от в оригіналі обох прикладів немає жодного тропу, а в перекладі з'являється метафора, яка дозволяє краще зрозуміти та уявити образ.

«*J'étais sa vengeance, j'étais son espoir*» [DF: p. 59].

«*Я був її помстою, я був її надією*» [ДФ: с. 57].

Зазвичай, головний герой відчуває змішані почуття до коханої, тому й використовує антитези у своїх висловлюваннях. Тут вжито два контрастні поняття для підкреслення різних аспектів або протиріч Фріца в очах Селін. Адже він одночасно є фактором руйнації та надії.

«*C'est ainsi que nous nous sommes retrouvés dans son salon, à écouter de la musique qui ressemblait à du Schubert, ou bien était-ce les Beatles ? Mes oreilles mélangeaient les siècles*» [DF: p. 130].

«Отже, ми опинились у її вітальні, слухаючи музику, здається це був Шуберт, чи може «Бітлз»? **Мої вуха вже розрізняли століть**» [ДФ: с. 136].

У французькому реченні використовується метонімія, де частина представляє ціле : «*oreilles*» - «*вуха*» замінюють сприйняття або слух. А у перекладі вжита метафора, яка передає ту ж саму ідею, що музика сприймається як поєднання різних епох, хоч і метонімія “*вуха*” зберігається в цьому випадку як метафоричний образ. При цьому зберігаючи авторську виразність та образність.

«*Les filles de bonne famille ont les nerfs fragiles*» [DF: p. 75].

«Дівчата із гарних сімей мають **вразливі нерви**» [ДФ: с. 76].

При перекладі епітет перетворився на літоту. Сенс речення не змінився, а став кращим для сприйняття читачів українською мовою. Хоча використання літоти у цьому випадку зменшило інтенсивність для більш нейтрального контексту.

2.2. Художні прийоми виразності в позитивному контексті

Відтворення художніх прийомів виразності відіграє важливу роль у формуванні вражень у читача. У собі вони можуть нести засоби для опису радості, кохання, гармонії, оптимізму, які надають твору більш затишного та приємного відчуття. У художньому творі допомагають створити більш оптимістичну, піднесену та розслаблену атмосферу, що має велике значення для читача. Беззаперечним фактом є те, що це сприяє формуванню позитивного сприйняття, наприклад, головного героя. До того ж, метафори, епітети або гіперболи можуть використовуватись задля створення приємних та яскравих образів, що підкреслюють позитивний настрій. Тому для перекладача важливим аспектом є переклад тропів, які несуть у собі приємні хвилювання та почуття

головного героя, оскільки це дозволяє підкреслити позитивні емоції або атмосфери у тексті.

При аналізі перекладу роману «Наші розставання» ми виявили 96 художніх прийомів виразності, які вживаються в позитивному значенні, а саме в період романтичних стосунків головного героя. Розглянемо приклади, коли Фріц був закоханий та проявляв своє кохання до Аліси.

«Quand je m'éveille auprès d'une femme, je contemple son oreille, et j'essaye de photographier mentalement l'éclat de sa particularité» [DF: p. 3].

«Коли я прокидаюсь поруч із жінкою, я розглядаю її вушко і намагаюсь подумки сфотографувати блиск її неповторності» [ДФ: с. 7].

Метафора, що збережена в обох реченнях, вказує на детальне спостереження та уособлює образне порівняння запам'ятовування з фотографуванням. Іменник *«particularité»*, що означає *«особливість»*, *«властивість»*, перекладач замінив на неповторність, підкреслюючи чарівність жінки [42, с. 321].

«Tous les héros dorment bien, même d'un œil» [DF: p. 15].

«Усі герої добре сплять, навіть унівока» [ДФ: с. 9].

У цьому випадку метонімія використовується, щоб створити більш лаконічний та образний вираз. Адже замість вживання *«око»* використовується більш емоційно заряджена фраза *«унівока»*, яка підкреслює невтомність та готовність героя до будь-чого.

«Des rires passaient au-dessus de nos têtes» [DF: p. 17].

«Над нашими головами пролітали смішки» [ДФ: с. 12].

У цьому прикладі зображено метафору, котра збережена та вдало передана перекладачем. Хоча дослівний переклад іменника *«des rires»* – *«смійх»*, Антон Кушнір заміняє його синонімом, передаючи ту саму образність. [384Словн] Також смійх описаний тут як щось, що має фізичний рух і просторове розташування, немов птахи або літаючі об'єкти, надаючи динамічність та візуалізацію абстрактного поняття.

«Le refuge, c'est toujours la nostalgie» [DF: p. 23].

«Ностальгія - це завжди притулок» [ДФ: с. 19].

Описуючи почуття Фріца до Аліси, автор знову вдається до метафори, котру перекладач вирішив залишити задля передачі почуттів. Ця метафора допомагає глибше зрозуміти роль ностальгії в житті людини, показуючи її як місце спокою та комфорту. При перекладі змінено порядок слів у реченні, але це не впливає на сенс.

«Nos dents seront heureuses ensemble» [DF: p. 24].

«Наші зуби будуть щасливі разом» [ДФ: с. 19].

У даному контексті *зуби* вживаються в значенні людських душ та тіл, котрі бажають залишитись разом до кінця життя. У французькому та українському реченні використана персоніфікація, яка надає людськості зубам.

«Il m'arrivait de penser qu'elle me protégeait des infections et des épidémies» [DF: p. 25].

«Іноді мені здавалось, що вона захищає мене від інфекцій та епідемій» [ДФ: с. 21].

У даному прикладі яскраво помітна гіпербола, яка використовується для вираження почуття захищеності головного героя. Цікавим є заміна французького дієслова *«penser»* - *«думати»* на українське *«здавалось»* у сполученні з *«мені»*, що не змінює сенс, але є кращим для сприйняття читача.[42, с. 325]

«Je ne pouvais plus m'empêcher de sourire...» [DF: p. 34].

«Я не міг стримати ідіотської посмішки...» [ДФ: с. 31].

Для кращої передачі сенсу перекладач вирішив використати епітет, який відсутній в оригіналі. Додаючи цей троп, вдалося змінити контекст та тон виразу, надавши реченню позитивного відтінку.

«Même si le travail de Céline était bien différent du mien, elle adorait, tout comme moi, se plonger dans le monde des mots» [DF: p. 60].

«Хоча робота Селін суттєво відрізнялась від моєї, вона як і я, обожнювала поринати у світ слів» [ДФ: с. 58].

Використовуючи порівняння в даному випадку, можемо прослідкувати як головний герой порівнює свою пристрасть до слів з пристрастю до Селін. Це також дозволяє підкреслити схожість у їхніх інтересах чи навіть підходах до роботи, незважаючи на їх професійні відмінності. Метафора підкреслює схожість Фріца та його колеги, котрі мають спільні вподобання, і передає захоплення, що зображає діяльність як занурення у щось глибоке та неосяжне. Антон Кушнір передав як порівняння, так і метафору, зображену в оригіналі. Зміст та структура речення збережена, що дозволяє українському читачу повністю зрозуміти та відчувати на собі почуття обох героїв.

«Quant à moi, je redoublais d'efforts pour paraître la doublure du gendre idéal» [DF: p. 73].

«Зі свого боку, я пнувся зі шкіри, удаючи ідеального зятя» [ДФ: с. 74].

Український перекладач вкотре відтворює речення без тропу за допомогою використання метафори. Приклад ілюструє велике бажання головного героя сподобатися батькам, а завдяки цьому художньому прийому виразності передано головний сенс. Дієслово «*redoubler*» має переклад «*подвоювати*», «*збільшувати*» [42, с. 366], але дослівний переклад не підходить у цьому випадку для українського читача.

«Nous vieillirons ensemble» [DF: p. 65].

«Ми зустрінемо старість разом» [ДФ: с. 65].

В оригіналі не зображено жодного тропу, хоча перекладач додав метафору для кращого сприйняття українською мовою. Сенс полягає у тому, що закохані хочуть прожити все життя та зістаритись разом .

«Plusieurs fois, j'avais tenté de mettre de la vie dans le sinistre qui nous gangrenait» [DF: p. 144].

«Неодноразово я намагався вдихнути життя у наші згасаючі стосунки» [ДФ: с. 151].

Даний приклад чудово показує у весь спектр почуттів Фріца та ірис. Історію їхнього кохання чудово демонструє відомий вираз «*зустріти правильну людину в неправильний час*». Зважаючи на те, що вони постійно прагнули

досягти того рівня кохання, що й у Фріца та Аліси, ці намагання здавалися марною тратою часу, адже стосунки вже приречені. В оригіналі автор використовує гіперболу, а перекладач - метафору.

«*Cette salle de photocopie était comme un autel en souvenir d’Alice*» [DF: р. 53].

«*Кімната із ксероксом була моїм олтарем пам’яті про Алісу*» [ДФ: с. 51].

У французькому варіанті вказується на конкретне місце, за допомогою вказівного займенника «*cette*» - «ця», а в українському варіанті - пропущено. В оригіналі використовується порівняння, яке наголошує що це місце є особливим як олтар в контексті релігії. При перекладі порівняння зникає, а використовується метафора - кімнату називають олтарем пам’яті для того, щоб підкреслити її значимість, що зберігає спогади про кохану.

2.3. Нейтрально - емоційні прийоми виразності

Нейтрально - емоційні прийоми виразності необхідні для автора та перекладача, щоб точно передати зміст, не забарвлюючи його в негативний чи позитивний відтінок. Завдяки таким прийомам читач може краще зосередити свою увагу на фактах чи подіях, не даючи одразу оцінку тексту, що забезпечує неупередженість та правдивість. Такі художні прийоми виразності важливі у наукових, журналістських та технічних текстах, де емоційне забарвлення може спричинити неправильне сприйняття інформації. Задля уникнення двозначності та забезпечення чіткості при сприйнятті повідомлення, використовують прості та зрозумілі кожному мовні засоби. Перевагою нейтрально-емоційних прийомів виразності є цікавість широкої аудиторії, оскільки вони незмінні під впливом особистих вражень.

У художньому стилі рідше зустрічаються *нейтрально-емоційні прийоми*. Проте, якщо вони присутні у таких текстах, то допомагають звернути увагу на “фон” твору для кращого розуміння. Загалом у романі “Наші розставання”

Давіда Фонкіноса було визначено 60 художніх прийомів виразності нейтрального контексту в оригіналі та перекладі. Наприклад:

«*Il y avait bien sûr de la mauvaise foi dans mon énervement, car je comprenais son attitude*» [DF: p. 21].

«*Звісно, моєму роздратуванню бракувало щирості, бо я розумів її позицію*» [ДФ: с. 17].

У даному прикладі використовується метонімія, яка застосована задля заміни більш складного або абстрактного поняття іншим. В оригіналі підкреслюється розуміння головного героя своєї двозначності чи не щирості. У перекладі герой усвідомлює свою нещирість у роздратування. Цей художній прийом виразності збережений в українському реченні тим самим літературним прийомом і значенням що і в французькому.

У прикладах, описаних нижче, зображені нейтральні художні прийоми виразності, котрі зображені лише в перекладі:

«*Je restai un instant sans bouger*» [DF: p. 54].

«*Я завмер на мить*» [ДФ: с. 52].

«*Alice et moi n'avons pas dérogé à la règle*» [DF: p. 69].

«*І ми з Алісою не були вийнятком із правил*» [ДФ: с. 69].

«*J'en étais là de mes pensées...*» [DF: p. 97].

«*Я був занурений у свої думки ...*» [ДФ: с. 102].

Ці речення демонструють умілість Антона Кушніра застосовувати тропи там, де їх не було навіть в оригіналі. Такий переклад додає більшої образності та дозволяє читачу самому сформулювати думку та враження. Використання метафор у цих прикладах створює неясне розуміння дійсності, яке стане відомим після усвідомлення особистої характеристики головних героїв.

«*La vie est un cercle carré*» [DF: p. 34].

«*Життя – це квадратне коло*» [ДФ: с. 32].

Даний приклад містить використання оксиморону в оригіналі та його збереження в перекладі. У цьому випадку відбувається об'єднання двох несумісних геометричних фігур - квадрата та кола. Беручи до уваги те, що

оксиморон Незважаючи на те, що оксиморон сам по собі може викликати певну емоційну реакцію через свою парадоксальність, у даному випадку він використовується в нейтрально-емоційному контексті. Він не викликає сильних емоцій, таких як радість чи смуток, а швидше змушує задуматися про складність і суперечливість життя.

«Elle se précipita sur le premier sens qui pouvait lui fournir matière à parler»
[DF: p. 39].

«Усі її органи чуття без упину шукали тему для розмови, цього разу переміг нюх» [ДФ: с. 37].

В оригіналі французького речення йдеться про будь-яке почуття, яке може дати їй тему для розмови. Це висловлювання є дуже узагальненим, яке не конкретизує, який саме сенс або відчуття є тим «першим» - «premier». Український ж переклад деталізує цю ідею. Та за допомогою додавання виразу «цього разу переміг нюх» створюється новий сенс, вказуючи на почуття, яке в даний момент є найпалкішим. Таким чином в оригіналі немає жодного тропу, а в українському перекладі додано метонімію та конкретизацію, що додає більшої експресивності та деталізації.

«Je voulais mourir, mais on me proposa plutôt un peu d'agonie avant: la rencontre avec le père» [DF: p. 40].

«Я хотів померти, але мені запропонували ще трохи помучатись: зустріч із батьком» [ДФ: с. 38].

Цей уривок демонструє використання антитези як в оригіналі, так і в перекладі. Протиставлення бажання померти і необхідності зустрічі з батьком прирівнюється до муки, що створює контраст між смертю і продовженням життя — страждання через зустріч із батьком. Використання іменника «agonie» - «агонія» у французькому варіанті збільшує драматичність, порівняно з дієсловом «помучитись» в українському перекладі.

Давід Фонкінос часто використовує у нейтрально – емоційних прийомах виразності метафори, які Антон Кушнір вдало передає, спираючись на сприйняття перекладу українським читачем.

«*Si elle ne le faisait pas, plus personne ne pourrait reprendre le flambeau de la vie française et triste*» [DF: p. 40].

«*Якщо вона цього не зробить, то нема кому більше передати смолоскип добродісного безрадісного французького життя*» [ДФ: с. 39].

«*J'ai marché longuement, pour digérer les événements*» [DF: p. 46].

«*Я довго гуляв ,щоб перетравити все, що сталося*» [ДФ: с. 45].

«*Je l'avais pris dans le filet de ma perspicacité*» [DF: p. 51].

«*Я впіймав його у тенета своєї проникливості*» [ДФ: с. 48].

«*Un regard d'interrogation*» [DF: p. 54].

«*В очах було запитання*» [ДФ: с. 63].

«*Pour écrire, il faut s'échapper des phrases*» [DF: p. 53].

«*Щоб писати, треба мікати від фраз*» [ДФ: с. 50].

«*Paris était divisé par la force occupante de mon passé*» [DF: p. 124].

«*Париж був розділений окупаційною силою мого минулого*» [ДФ: с. 128].

«*Elle coulait dans les veines de mon passé*» [DF: p. 175].

«*Вона текла у венах мого минулого*» [ДФ: с. 179].

Дані приклади допомагають усвідомити багатство використання метафор, за допомогою яких автор пропонує відчувати весь спектр емоцій головного героя. У першому реченні образність передає ідею, щоб будь-що може зникнути, якщо це не поширювати. У другому йдеться про важливість прогулянок, які допомагають розслабитись та обдумати усе. Третій приклад ілюструє ментальний процес оволодіння розумінням або знаннями. Четвертий надає очам здатність виражати емоції та думки без слів, лише дивлячись у вічі. Метафора у п'ятому реченні підкреслює необхідність уникати кліше та шукати свіже і креативне мислення. Шосте ж показує наскільки сильним може бути вплив минулого, який не дозволяє жити в сьогоденні. І останній сьомий приклад демонструє Алісу як невід'ємну частину минулого Фріца, залишаючи міцний зв'язок з людиною та її минулим, яке впливає на її життя. За допомогою цих метафор автор передав складні та абстрактні ідеї через конкретні образи,

які дозволили читачу зрозуміти думки та почуття головних героїв. У свою чергу перекладач спромігся зберегти основні образи з додаванням елементів збагачення сенсу. Майстерність перекладача - у використанні цих художніх прийомів виразності, які урізноманітнили, доповнили та прикрасили текст.

«Je mangeais des cacahouètes, comme j'aurais fumé une cigarette, pour me donner une contenance» [DF: p. 42].

«Я жував арахіс, як міг би курити цигарку, щоб додати собі терпіння» [ДФ: с. 41].

Порівняння, використане у французькому та українському реченні, зіставляє дві різні речі для підкреслення їхньої схожості. «Жувати арахіс» та «курити цигарку» вжиті задля досягнення певного психологічного стану. Вираз *«pour me donner une contenance»* означає надати собі вигляду спокійної та врівноваженої людини. А при перекладі дещо змінюється акцент, що пов'язується з терпінням та витримкою, звертаючи увагу на внутрішній стан.

«Tout était parfaitement disposé. On eût dit un musée sur une nappe» [DF: p. 42].

«Стіл був ідеально сервірований. Справжній музей на скатертині» [ДФ: с. 41].

В обох прикладах ілюструється гіпербола для посилення враження від ідеально сервірованого столу. Цей прийом виразності використаний задля створення яскравого образу, який передає захоплення від побаченого. Оригінал та переклад передають той самий образ, хоча переклад робить це більш категорично.

При перекладі також трапляються випадки, коли троп не зберігається:

«Je me noyais dans le travail» [DF: p. 53].

«Я поринув у роботу» [ДФ: с. 50].

Аналізуючи цей приклад, можна зробити висновок, що метафора, яка є важливою в оригіналі, не передається в українському реченні. Але такий переклад цілком адекватний, коли він безпосередньо не належить до змісту чи значення.

«*Il dut lire dans mes pensées..., et m'expliqua que tout ceci aurait son importance*» [DF: p. 51].

«*Він ніби прочитав мої думки..., і пояснив, що все це мало значення*» [ДФ: с. 49].

У цьому випадку використана іронія, яка полягає в передачі значення через протиставлення буквального змісту. Через вигляд персонажа, який виглядає проникливим, ніхто не зможе читати його думки - має іронічний підтекст. В українському реченні вдало передано іронію, що додає складності взаємодії між персонажами.

«*Je voulais tirer la couverture de la concentration de mon côté aussi*» [DF: p.140].

«*Я також тягнув на себе ковдру зосередження*» [ДФ: с. 147].

В оригіналі автор використав метафору, яка полягає в бажанні привернути до себе увагу. У перекладі метафора перетворилась на метонімію, оскільки «*ковдра зосередження*» являє собою всю увагу, яку можна отримати. Обидва прийоми виразності передають ідею тексту, але роблять це з різними акцентами.

Висновки до другого розділу

У процесі аналізу тропів, використаних у творі «Наші розставання» Давіда Фонкіноса, була виявлена різноманітність художніх прийомів виразності, які автор застосовує для передачі різних контекстів – негативного, позитивного та нейтрального. Негативні художні прийоми виразності становлять 38.1% загальної кількості вжитих тропів у творі, 38.1% - позитивні, 23.8% - нейтральні. За допомогою цього аналізу було визначено, як тропи можуть ефективно використовуватись для створення емоційної насиченості тексту, надання йому глибини та багатозначності.

У ході роботи було детально розглянуто різні тропи, використані у романі, включно з метафорами, метоніміями, порівняннями, гіперболами, антитезами та оксиморонами. Проведено класифікацію тропів за їх контекстуальним значенням у різні емоційні стани головного героя : негативні, позитивні та нейтральні. Аналіз продемонстрував, який вплив тропи мають на емоційне сприйняття тексту читачем. Негативні тропи посилюють почуття суму, розчарування чи болю, тоді як позитивні тропи додають тексту світлих, радісних відтінків. Нейтральні тропи служать для опису ситуацій або предметів без явного емоційного забарвлення, забезпечуючи баланс та об'єктивність.

Застосування тропів у важливі моменти головного героя демонструють глибоке розуміння автором мовних ресурсів і здатність використовувати їх для досягнення художніх цілей.

Під час аналізу тропів ми звернули увагу на складність їх перекладу українською мовою. Також розглянули необхідність вживання того чи іншого тропу при перекладі. Збереження значення та емоційного впливу тропів є ключовим завданням, яке вимагає від перекладача не лише знання мови, але й культурного контексту, у якому створений твір.

У висновку, можемо визначити, що аналіз тропів у романі «Наші розставання» Давіда Фонкіноса показав, наскільки важливою є роль цих художніх прийомів виразності у побудові тексту та передачі його емоційної і змістової насиченості. Розуміння та правильне інтерпретування тропів дозволяє

глибше зануритися у світ твору, краще зрозуміти наміри автора і відчувати ті емоції, які він прагнув передати. Це підтверджує значущість тропів у літературі та їхню важливу роль у створенні художнього тексту.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз художніх прийомів виразності у романі «Наші розставання» Давіда Фонкіноса та його переклад українською, дозволив глибше зрозуміти роль та значення тропів.

У першому розділі був проведений аналіз тропів, які найчастіше вживалися у романі. Це дослідження дозволило виявити наступні ключові моменти:

1. Різноманітність тропів:

- французька та українська літератури багаті на різні тропи, такі як метафори, оксиморони, антитези та метонімії, порівняння, антитези, які додають текстам сенсу.

2. Функції тропів:

- тропи виконують важливі стилістичні, семантичні, емоційні функції, що дозволяє авторам краще передавати складні ідеї та образи.

3. Культурний контекст:

- використання тропів тісно пов'язане з культурними і літературними традиціями кожної мови. Французькі письменники часто вживають тропи для створення естетичності та милозвучності у текстах. У той час як в українській мові використання тропів зумовлено ідеєю передачі національних особливостей та емоційних відтінків.

У другому розділі було проаналізовано безпосередньо переклад тропів з французької на українську мову у романі "Наші розставання" Давіда Фонкіноса. Основні питання, які визначались у цьому розділі були:

1. Збереження стилю та тональності:

- переклад тропів є ключовим для збереження авторського стилю, тональності та емоційного впливу оригінального тексту. Це вимагає від перекладача творчого підходу та уміння адаптувати текст під українського читача. Перекладач досягнув цієї мети завдяки правильній передачі тропів на українську мову, використовуючи перекладацькі трансформації. У деяких випадках Антон Кушнір вдавався до використання художніх прийомів

виразності, у той час як в оригіналі вони були відсутні. Такі прийоми допомогли українському читачу краще зрозуміти текст.

2. Роль тропів у перекладі:

- тропи у негативному, позитивному та нейтральному контексті відіграють важливу роль у передачі різноманітних емоційних станів головних героїв та створенні багатшарових образів і ситуацій. У романі "Наші розставання" тропи використовуються для підсилення драматичних і емоційних аспектів сюжету.

3. Відсоткове співвідношення тропів:

- аналіз кількості тропів показав, що негативні та позитивні тропи використовуються однаково часто (по 96 прикладів кожен), тоді як нейтральні тропи зустрічаються дещо рідше (60 прикладів). Це свідчить про баланс у використанні тропів для передачі різних емоційних контекстів у творі.

Підсумовуючи, можна вважати, що дослідження тропів у французькій та українській мовах, а також їх переклад у творі "Наші розставання" Давіда Фонкіноса, дозволило зробити важливі висновки щодо значущості тропів у літературі та складності їх перекладу. Тропи є невід'ємною частиною художнього тексту, що додає йому емоційної насиченості, багатозначності та виразності. Переклад тропів є мистецтвом, яке вимагає від перекладача високої майстерності та глибокого розуміння культурного контексту обох мов. Успішний переклад тропів забезпечує збереження літературної цінності та емоційного впливу оригінального твору, роблячи його доступним і зрозумілим для широкого кола читачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архіпова, Л. (2002). Переклад як інтерпретація. *Записки «Перекладацької майстерні 2000–2001»*, Львів: ЛНУ ім. І. Франка. Центр гуманітарних досліджень, С. 19–47.
2. Гаврилюк, А. (2013). Метафора, її природа та роль у мові та мовленні. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія: Філологія. Педагогіка, Вип. 2, С. 29–33.
3. Григоренко, І. (2013). Перекладацька діяльність Пантелеймона Куліша та Панаса Мирного в контексті становлення українського художнього перекладу. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*. Сер.: Філологічні науки, Вип. 4.11, С. 37-41.
4. Дацько, Ю. (1991). Лексичні засоби вираження негативної оцінки в англійському соціально утопічному романі. *Іноземна філологія*. Львів: Світ, С. 38-43
5. Дудченко, М., Чернюк, Н. (1981). До питання відтворення образних порівнянь у художньому перекладі. Теорія і практика перекладу: укр. наук. зб. Київ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Вип. 5, С. 51–55.
6. Єрмоленко, С., Ішук, Г. (2018). Специфіка порівняльних конструкцій у системі сучасної української літературної мови (на матеріалі прози Юрія Андруховича). *Мова. Свідомість. Концепт*, № 8, С. 59–61.
7. Зорівчак, Р. (1989). Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози). Львів: Видавництво Львівського університету. 215 с.
8. Зорівчак, Р. (2003). Український художній переклад і буття нації. Спроба історико-літературного осмислення. *Чужомовне письменство на сторінках західноукраїнської періодики (1914–1939)*. Львів: ВЦ ЛНУ імені І. Франка, С. 5-16.
9. Карабан, В. (2004). Переклад англійської наукової і технічної літератури: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга. 575 с.

10. Кальниченко, О., Полякова, Ю. (2011). Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років: хрестоматія вибр. пр. з перекладозн. до курсу «Історія перекладу» для студ., що навчаються за спец. «Переклад». Вінниця: Нова Книга. 503 с.
11. Ковальська, І. (2001). Конотативна семантика кольороназв у художньому тексті як проблема перекладу (на матеріалі української та англійської мов). *Вісник ЛНУ. Сер. Іноземні мови*, Вип. 9, С. 243–250.
12. Коптілов, В. (1972). Першотвір і переклад. Київ: Дніпро. 215 с.
13. Лілік, О. (2021). Семантико-стилістичні типи метафор у поетичній творчості Василя Стуса. *Siberian chronicle*, No 4, С. 138–144.
14. Лук'янченко, М. (2006). Французька екзистенціальна проза в українських перекладах (на матеріалі творів А.Камю і Ж.-П.Сартра): автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.16. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ. 20 с.
15. Петровська Н., Семенюк Л. (2012). Особливості функціонування гіперболи і мейозису та їх переклад у текстах різних стилів. Волинський національний університет імені Лесі Українки. *Нова філологія* №52, С. 148 – 152.
16. Потебня, О. (1985). Естетика і поетика слова: збірник; пер. з рос. А.І. Колодної; упоряд., вступ. ст., прим. І.В. Ваньо, А.І. Колодної. Київ: Мистецтво. 304 с.
17. Радчук, В. (2004). Протей чи Янус? (Про різновиди перекладу). матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Григорій Кочур і український переклад» (м. Ірпінь, 27–29 жовт. 2003 р.). Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», С. 255-267.
18. Рихло, О. (2001). Відтворення мовно-стилістичних особливостей творів Е.А.По в українських перекладах: дис. канд. філол. наук: 10.02.16. Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці. 303 с.
19. Скрильник, С. (2015). Метафоризація у перекладі художніх текстів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, № 14, С. 250–251.

20. Содомора, А. (2006). Студії одного вірша. Львів: Літопис: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка.
21. Сосюр, Ф. (1998). Курс загальної лінгвістики: навчальний посібник. Київ: Основи, С. 10-34.
22. Стріха, М. (2006). Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ: Факт – Наш час. 344 с.
23. Чередниченко, О. (2007). Про мову і переклад. Київ: Либідь. 248 с.
24. Чередниченко, О. (2008). Український переклад: З минулого до сьогодення. Од слова путь верстаючи й до слова... : Збірник на пошану Роксолани Петрівни Зорівчак, доктора філологічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, С. 21-31.
25. Шаповалова, Н. (1998). Функціонально-семантичний статус порівняльних конструкцій у сучасній українській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Дніпропетровськ, С. 16
26. Яновець, Я. (2002). Деякі особливості перекладу порівнянь з англійської мови на українську. Філологічні студії (Науковий часопис). Луцьк: Волинський Академічний Дім (книгарня «Планета»), № 2, С. 216-220.
27. Berman, A. (1988). De la translation à la traduction. TTR: traduction, terminologie, rédaction, 1.1, P. 23-40.
28. Delisle, J. (2002). Portraits de traductrices. Ottawa: Les Presses de l'Université d'Ottawa, coll. «Regards sur la traduction» / Arras, Artois Presses Université, coll. «Traductologie». 408 p.
29. Hobbs, R. (2009). Ensor's hyperbolic joie de vivre. Joie de vivre in French Literature and Culture. Brill, p. 239-254.
30. Lecolle, M. (2001). Metonymie dans la presse écrite: entre discours et langue. Travaux Neuchatelois de Linguistique, p. 34.35, p. 153-70.
31. Lazzarin, S. (2004). Horreur, hyperbole et réticence chez Lovecraft. Belphégor.

32. Molette, P., Landre, A., Ghiglione, R. (2013). Tropes. Version 8.4. Manuel de référence.
33. Mounin, G. (1963). Les problèmes théoriques de la traduction. Paris: Gallimard, 296 p.
34. Todorov, T. (1967). Tropes et figures. To Honor Roman Jakobson: Essays on the Occasion of his 70th Birthday. Paris: Mouton, 1652 p.
35. Vinay, J.P., Darbelnet, J. (1968). Stylistique comparée du français et de l'anglais. Methode de traduction. Paris: Didier, 331 p.
36. West, C.B. (1932). La théorie de la traduction au XVIIIe siècle. Revue de littérature comparée, p. 12, p. 330.

ЕЛЕКТРОННІ ДЖЕРЕЛА:

37. Ковальська, І. (2001). Колористика як перекладознавча проблема на матеріалі українських і англомовних художніх текстів: автореф. дис. канд. філол. наук. Київ. 5 с. URL: <http://disser.com.ua/contents/4019.htm>.
38. Пустовіт Л. Засоби вираження метафори. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine11-3.pdf>.
39. Godard, B. (2001). L'Éthique du traduire: Antoine Berman et le «virage éthique» en traduction. TTR: traduction, terminologie, rédaction, Volume 14, numéro 2, 2e semestre, p. 49-82. URL: <http://id.erudit.org/iderudit/000569ar>.
40. Shread, C. La Traduction métramorphique: entendre le kreyòl dans la traduction anglaise des Rapaces de Marie Vieux-Chauvet. URL: <http://palimpsestes.revues.org/209>.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА:

41. Бусел, В. (2012). Французько-український словник. Українсько-французький словник. Ірпінь: ВТФ «Перун». 1104 с.
42. Крисенко С. М. (2011). Сучасний французько-український, українсько-французький словник. Х.: Промінь. 800 с.
43. Лесин В. (1971) Словник літературознавчих термінів. М. Лесин, О. С. Пулинець. К. : Рад. шк. 431 с.

44. Pruvost J. (2006) Les dictionnaires français: outils d'une langue et d'une culture. – Éditions Ophrys, p.199.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

1. Фонкінос, Д. (2013). Наші розставання. Роман/Пер. з французької А. Кушніра. К.: Нора-Друк. 184 с.
2. Foenkinos, D. (2008). Nos séparations: roman. Vol. 5001. Editions Gallimard, 178 p.

RÉSUMÉ

Notre étude est consacrée aux procédés stylistiques employés dans le roman “Nos séparations” de David Foenkinos et leur traduction en ukrainien.

Le but de notre étude est d'identifier les tropes principaux dans la langue française et ukrainienne, définir leurs caractéristiques communes et distinctives, et d'analyser les procédés stylistiques en version française et ukrainienne du texte.

Les principaux objectifs sont les suivants : déterminer le rôle des procédés stylistiques en français et en ukrainien ; identifier les tropes les plus souvent utilisés dans le roman mentionné ; définir leur rôle dans le texte; analyser la traduction des procédés stylistiques dégagés en ukrainien ; déterminer comment la traduction des tropes influence la perception du texte par le lecteur ukrainien.

Pertinence de l'étude. La littérature française contemporaine suscite un grand intérêt dans le monde entier. Les procédés stylistiques qui créent un contenu émotionnel jouent un rôle important dans la formation de l'opinion du lecteur. Lors de la traduction des tropes, il est important de transmettre correctement leur sens, en tenant compte des caractéristiques grammaticales, sémantiques et stylistiques des deux langues.

Apport scientifique. Dans cette étude, nous proposons une analyse approfondie des moyens d'expressivité de la langue française et de leurs particularités dans la traduction en ukrainien. Nous avons comparé les particularités de l'utilisation des tropes en ukrainien et en français, en identifiant les différences et les similitudes qui nécessitent une attention particulière lors de leur traduction. Nous avons subdivisé tous les moyens d'expressivité en fonction des moments spécifiques de la vie du protagoniste qui dépendent de son état émotionnel ; nous avons analysé la reproduction ou l'omission des moyens d'expressivité dans le roman.

Dans la première partie de notre étude, nous avons examiné les procédés expressifs artistiques les plus utilisés par David Foenkinos dans son roman : métaphores, hyperboles, comparaisons, métonymies, antithèses et oxymores. Nous avons étudié ces tropes et constaté qu'ils sont très difficiles à traduire et qu'ils jouent un rôle crucial dans la création de l'image des personnages pour le lecteur. Nous

avons également exploré les aspects culturels, historiques et sémantiques des langues française et ukrainienne. Nous avons étudié les particularités des transformations lexicales de la traduction. Elles sont divisées en transformations lexicales, grammaticales, lexico-grammaticales, lexico-sémantiques.

Dans la deuxième partie de notre recherche, nous nous sommes penchés sur la traduction des tropes, qui est une tâche très difficile, car elle exige une grande concentration et une grande attention aux détails. Cependant, le traducteur doit analyser et rechercher chaque phrase plus attentivement afin de garantir une traduction correcte et adéquate sans déformer le sens ou changer le sens de la phrase. Presque tous les tropes ont été reproduits dans la traduction, ce qui indique un haut niveau du professionnalisme du traducteur et la préservation des caractéristiques stylistiques de la version originale.

En guise de conclusion, nous pouvons dire que tous les procédés stylistiques (252 exemples dégagés) se subdivisent à ceux qui créent le contexte positif, négatif et neutre. La quantité des moyens stylistiques employés dans des contextes positifs et négatifs est identique, ce qui fait 96 unités respectivement (38,1%). Les procédés stylistiques employés dans le contexte neutre sont moins répandus et comportent 60 occurrences (23.8%).